

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สินค้าที่มีชื่อหรือเครื่องหมายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นๆ มีความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมานานซึ่งเกิดขึ้นมาก่อนแล้ว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งในอดีตของแต่ละประเทศมิได้มีกฎหมาย กฏระเบียบ หรือวิธีการจัดการ การควบคุมคุณภาพ และการคุ้มครองชื่อเสียงของสิ่งเหล่านั้น จึงทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ แต่ละประเทศจึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองการอ้างชื่อหรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิตของสินค้า จึงเป็นที่มาของการพัฒนาระบบความคุ้มครอง เพื่อป้องกันไม่ให้มีการอ้างชื่อ หรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิตสินค้าโดยมิชอบ หรือทำให้สาธารณชนสับสนเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิดอันแท้จริงของสินค้านั้นๆ

ประเทศไทยในฐานะภาคีสมาชิกของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าโลก (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Right) จึงได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 มาเพื่อใช้ในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามที่องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) กำหนด โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยสร้างระบบการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และให้บุคคลบางประเภทมีสิทธิขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

ในปัจจุบันอาจเป็นไปได้ที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกันอันเนื่องมาจากมีแหล่งภูมิศาสตร์ซึ่งมักจะเป็นชื่อตำบลหรืออำเภอหน่วยการปกครองที่คล้ายกัน สมมุติตัวอย่าง เช่น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถปลูกผลไม้ได้ร่อยกว่าละมุดที่มาจากจังหวัดอื่น เพราะดินในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีแร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกผลไม้ ผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จึงขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยใช้ชื่อ “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” สามารถขายได้ดีเพราะผู้บริโภคพึงพอใจในรสชาติ และเมื่อผู้บริโภคเห็นว่าละมุดดีดกกว่า “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” ผู้บริโภคก็ยินดีซื้อถึงแม้ว่าราคาจะแพงกว่าละมุดจังหวัดอื่น และอาจเป็นไปได้ว่าผู้ปลูกผลไม้ในจังหวัดอื่น เช่น จังหวัดนครราชสีมา หรือจังหวัดบุรีรัมย์ แต่บังเอิญอยู่

ในอำเภอที่มีชื่ออำเภอเฉลิมพระเกียรติ เช่นเดียวกันและปลูกละมุดเช่นเดียวกัน ก็จะแสดงชื่อ “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” สำหรับสินค้าละมุดของคุณด้วย

จากการสมมุติตัวอย่างที่กล่าวในข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือคล้ายกันแต่แหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน ตามความเป็นจริงในแง่ของชื่อพื้นที่ จะก่อให้เกิดผู้บริโภคสับสนเข้าใจผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า เนื่องจากผู้บริโภคเข้าใจว่าเป็นละมุดที่มาจาก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช และหากผู้ปลูกละมุดในจังหวัดอื่นซึ่งมีเขตทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเดียวกันหรือคล้ายกันเพื่อใช้สำหรับสินค้าของคุณ และจะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อื่น เพื่อให้สามารถใช้กับสินค้าในแหล่งภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน แต่ก็ไม่อาจทำได้เพราะไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ให้กระทำได้ จึงทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในแหล่งภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือคล้ายกันนั้นไม่ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ที่มีอยู่คุ้มครองเฉพาะกรณีสินค้าเฉพาะอย่างเท่านั้น จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกันสำหรับสินค้าทั่วไปว่าจะให้ความคุ้มครองอย่างไร และจะมีแนวทางป้องกันอย่างไรที่จะไม่ให้ผู้บริโภคสับสนเข้าใจผิดเกี่ยวกับคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546
2. เพื่อศึกษาหลักการ ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อตกลงระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546 สำหรับการให้ความคุ้มครองที่เหมาะสมแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546 ซึ่งอนุวัติการตามความตกลงพหุภาคีขององค์การการค้าโลกว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) แม้จะมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังขาดความสมบูรณ์ครบถ้วนในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดระบบความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน อันทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความสับสนเข้าใจผิดในบรรดาผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน จึงสมควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เพื่อให้มีกลไกที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน เพื่อประโยชน์ทั้งของผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกันและผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยจะศึกษาขอบเขตของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับระบบการให้ความคุ้มครองระดับระหว่างประเทศ ตลอดจนเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม ปี ค.ศ. 1883 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Paris Convention, 1883) ลงนามที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1883 มีพิธีสารเกี่ยวกับความตกลงกรุงมาดริดเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1891 (The Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks, 1891) เมื่อวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1891 ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยความคุ้มครองชื่อของแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนชื่อของแหล่งกำเนิดระหว่างประเทศ ค.ศ. 1958 (Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and Their International Registration, 1958) และความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าขององค์การการค้าโลก ปี ค.ศ. 1995 (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS, 1995) ในส่วนของกฎหมายของต่างประเทศนั้นจะศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยทำการเลือกศึกษากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอินเดีย และกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่มีได้มีกฎหมายเฉพาะ โดยเลือกศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยจะทำการศึกษาว่าประเทศเหล่านั้นมีกลไกทาง

กฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือคล้ายกันอย่างไร ในลักษณะที่ป้องกันมิให้ผู้บริโภคและประชาชนทั่วไปสับสนเข้าใจผิดเกี่ยวกับสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือคล้ายกันนั้น

1.5 วิธีการดำเนินศึกษา

เป็นการศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร ซึ่งค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ คำอธิบาย กฎหมาย บทความ วารสารต่างๆ ในประเทศและต่างประเทศ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546 ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าขององค์การการค้าโลก ปี ค.ศ. 1967 ด้านงานขององค์การทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศอินเดียและประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ได้มาจากแหล่งต่างๆ เช่น ห้องสมุดของสถาบันต่างๆ ตลอดจนสอบถามข้อมูลและคำแนะนำของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะนำมาวิเคราะห์และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546
2. ทำให้ทราบถึงหลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อตกลงกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546 ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย พ.ศ. 2546 เพื่อให้การคุ้มครองที่เหมาะสมแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน